

PARTICIPATIEVERSLAG OMGEVINGSVISIE STEENWIJKERLAND

INHOUD

● 1. INLEIDING	3
● 2. AANPAK	6
● 3. ALGEMENE INZICHTEN	9
● 4. IDENTITEIT VAN STEENWIJKERLAND	11
● 5. LEEFBAARHEID	19
● 6. REACTIEVE PARTICIPATIE	40
● 7. REFLECTIE	44

Welke inzichten geven bewoners en stakeholders over de identiteit van Steenwijkerland en het welzijnsniveau van de bewoners?

1. INLEIDING

INLEIDING

De Omgevingsvisie

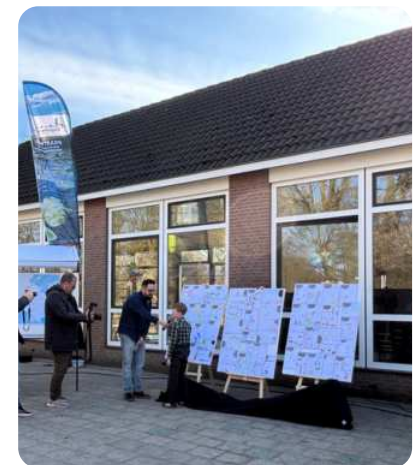
Op dit moment is de gemeente Steenwijkerland bezig met het maken van twee toekomstvisies: de Omgevingsvisie en de Stadsvisie Steenwijk. In beide gevallen gaat het om keuzes die worden gemaakt in de leefomgeving. Hoe zien de gemeente en de stad er in de toekomst uit? Waar gaan we bouwen, waar komt ruimte voor ondernemingen, landbouw, natuur of recreatie? Uiteindelijk geldt voor beide visies dat het gaat om de leefomgeving van de bewoners van Steenwijkerland. Daarom is er ook voor gekozen om hen te betrekken bij die toekomst, hún toekomst.

Participatie

De afgelopen maanden is er samen met bewoners (van jong tot oud), ondernemers, agrariërs en allerlei maatschappelijke organisaties gekeken naar waar Steenwijkerland nu staat. In deze eerste fase van de participatie voor de visies is er eerst met een open blik opgehaald wat men belangrijk vindt voor de toekomst en vervolgens zijn er reacties opgehaald op basis van de eerste schetsen van de visies. Iedereen kon meedoen, zo waren er straathoeksessies (pop-uplocaties), workshops, een online enquête en meerdere inloopmomenten. De jeugd heeft de toekomst, dus ook de kinderen konden mee doen via een tekenopdracht en -workshop.

Uit de vele reacties komen verschillende inzichten naar voren. Over sommige onderwerpen is iedereen het wel zo'n beetje eens. Over andere onderwerpen lopen de meningen weer uit elkaar. Dat past wel bij een gemeente als Steenwijkerland; een heus lappendeken van verschillende steden, dorpen en gemeenschappen, met verschillende ontstaansgeschiedenissen en landschapkenmerken, met in het midden het grote nationaal park Weerribben-Wieden.

Dit document is een overzicht van de inzichten die we hebben opgehaald en is daarmee input voor de schrijvers van de Omgevingsvisie en de Stadsvisie Steenwijk.

INLEIDING

Gemeente Steenwijkerland

Steenwijkerland is een uitgestrekte gemeente in het noordwesten van Overijssel, op de grens met Friesland, Drenthe en Flevoland. De gemeente telt ruim 43.000 bewoners, verspreid over diverse steden en dorpen. De grootste plaats is Steenwijk met ruim 17.000 inwoners. Daarnaast kent het gebied vele kernen, onder andere Vollenhove, Blokzijl, Oldemarkt en Giethoorn. In 2001 zijn de gemeenten Steenwijk, Brederwiede en IJsselham samengevoegd tot een nieuwe gemeente, die sinds 2003 de naam Steenwijkerland draagt. Het gebied wordt gekenmerkt door een afwisseling van stad, dorp, landbouw en natuur, met het Nationaal Park Weerribben-Wieden als iconisch landschap in het hart van de gemeente.

In dit verslag staan de bewoners centraal. Iedere bewoner heeft een eigen achtergrond, eigen ervaringen en een eigen blik op de toekomst. In dit verslag laten we deze diversiteit zien. Dat doen we aan de hand van échte uitspraken van bewoners die we spraken tijdens bijeenkomsten, pop-ups en workshops. Zo ontstaat een rijk beeld van wat er leeft in Steenwijkerland.

Leeswijzer

Belangrijk om in je achterhoofd te houden als je dit verslag gaat lezen is dat alles wat we hebben gehoord gebaseerd is op de ervaring van bewoners en andere stakeholders. Het hoeft dus niet perse feitelijk juist te zijn. Desalniettemin is het belangrijke informatie: als breed leeft onder de bewoners dat iets zo is, zal je het toch in je overwegingen mee moeten nemen of er over in gesprek gaan.

Daarnaast is het zo dat voor alle activiteiten een los - en uitgebreid - verslag is gemaakt. Mocht je meer willen weten over een bepaald onderdeel kan je die uitgebreide verslagen er altijd bij pakken.

2. AANPAK

AANPAK

Op zoek naar de verhalen van bewoners en professionals

In dit participatieproces hebben we actief gezocht naar de verhalen van mensen uit Steenwijkerland en de partijen die elke dag bezig zijn met Steenwijkerland; denk aan bewoners, ondernemers, medewerkers, verenigingen, welzijnsorganisaties, etc. Om deze gesprekken te structureren gingen we op zoek naar de fysieke en sociale identiteit en keken we naar de welzijnsniveau van de bewoners aan de hand van de bredewelvaartthema's. Deze thema's geven opgeteld een goede indicatie van de leefbaarheid van een omgeving.

Stakeholders

Het liefst zou je iedereen in de gemeente willen spreken. Dat gaat helaas niet. Toch hebben we geprobeerd om zoveel mogelijk verschillende mensen te betrekken in het proces. Omdat er voor de recente stadsvisies van Blokzijl en Vollenhove nog een participatieproces had plaatsgevonden vanuit de gemeente hebben we ervoor gekozen om in die plaatsen minder aanwezig te zijn. Hieronder zie je de activiteiten die we hebben ondernomen en welke stakeholders we daarmee hebben bereikt.

De activiteiten zijn onder te verdelen in twee fases: de open fase en de reactieve fase.

Open fase

Tijdens deze fase van de participatie zijn we open in gesprek gegaan middels onderstaande activiteiten. We hebben in deze fase nog geen concrete plannen gedeeld maar juist gevraagd wat men belangrijk vindt.

Straathoeksessies voor bewoners (februari)

Stakeholders: geïnteresseerden, mensen die uit zichzelf niet meedoen met participatie en toevallige voorbijgangers.

- Op acht verschillende locaties verspreid over de gemeente hebben we straathoeksessies gehouden. Bij een pop-up kraam gingen we in gesprek met voorbijgangers (en degenen die erover hadden gehoord via de krant, sociale media of posters) over wat Steenwijkerland voor hen bijzonder maakt. Daarnaast gingen we in gesprek om te horen wat zij belangrijk vonden in hun leefomgeving, zonder zelf plannen te laten zien. Deze gesprekken zijn soms vluchtig maar geven wel een beeld én bereiken mensen die uit zichzelf nooit zouden participeren.

Workshops voor stakeholders (maart)

Stakeholders: Bewonersorganisaties, ondernemers en agrariërs, ketenpartners en maatschappelijke organisaties. In totaal 87 deelnemers.

- We organiseerden vier workshops waarin we dieper ingingen op de identiteit van Steenwijkerland en de bredewelvaartthema's. Daarnaast keken we naar de opgaves waar zij zelf voor staan en die ze zien voor de gemeente.

Scholenaanpak voor kinderen (maart – april)

Stakeholders: ca. 200 kinderen, groep 7.

- Alle basisscholen kregen een uitnodiging om met groep 7 mee te doen aan een tekenopdracht. Acht scholen deden mee. Zo haalden we op wat kinderen belangrijk vinden én leerden we hen om over de toekomst na te denken. Best een belangrijk gesprek zo in de klas. De kinderburgemeester van Steenwijkerland (Tobias) was, samen met verantwoordelijk wethouder Miriam Slomp-Dekkers, onderdeel van de feestelijke aftrap van het participatieproces bij hem op school. Naast de tekenopdracht hebben we nog bij een school een kinderworkshop gedaan over de droombuurten van de kinderen.

Online enquête voor bewoners (februari – april)

Stakeholders: alle bewoners, ook hij of zij die niet naar een 'fysiek' participatiemoment kon komen, 390 respondenten, verdeeld over de hele gemeente.

- Inwoners konden ook online hun stem laten horen. We hebben een vragenlijst onder de bewoners uitgezet om nog meer input op te halen, ook nu gericht op de identiteit en bredewelvaartthema's. Daarnaast hebben we middels de enquête onderwerpen kunnen prioriteren en kwantificeren. De enquête is via de gemeentewebsite en flyers verspreid.

AANPAK

Reactieve fase

Tijdens deze fase konden we al wat laten zien. Op basis van opgaves die reeds bekend waren bij de gemeente, zowel landschappelijk als meer sociaal in combinatie met de eerste opgehaalde resultaten en de vaststaande kaders (vanuit bijvoorbeeld provincie) zijn de eerste contouren van zowel de Stadsvisie Steenwijk als de Omgevingsvisie geschetst. Deze schetsen hebben we laten zien om reacties op te halen bij de volgende activiteiten.

Inloopavond Stadsvisie voor genodigden (7 april)

Stakeholders: Maatschappelijke organisaties, wijkverenigingen, ondernemers en andere organisaties, 75 deelnemers.

- Tijdens deze avond voor genodigden lieten we de eerste beelden en schetsen zien van de thema's en focusgebieden voor de Stadsvisie. Deelnemers konden hierop reageren en in gesprek gaan met de opstellers van de visie om hen te bevragen of ideeën of zorgen te delen.

Inloopavond Stadsvisie (open) (6 mei)

Stakeholders: geïnteresseerde bewoners, 75 bewoners.

- Tijdens deze avond in de prachtige Grote Kerk van Steenwijk lieten we wederom de thema's en de focusgebieden zien voor de Stadsvisie. Dit keer hadden we input van de inloopavond voor genodigden al verwerkt. Zo kwamen we steeds een stap verder. Ook bewoners konden in gesprek gaan met de opstellers van de visie om hun vragen, ideeën of zorgen te delen.

Inloopochtend- en middag Omgevingsvisie (10 mei)

Stakeholders: geïnteresseerde bewoners 80 bewoners.

- Ditmaal niet in de avonduren, maar op zaterdag. In de ochtend in Wanneperveen en in de middag in Steenwijkerwold. Tijdens deze twee momenten lieten we ook de eerste keuzes en beelden zien. Iedereen kon hierop reageren en vragen, ideeën of zorgen delen.

3. ALGEMENE INZICHTEN

ALGEMENE INZICHTEN

Wat vertellen al die gesprekken, ingevulde enquêtes en workshops ons als je even uitzoomt? In dit hoofdstuk brengen we de rode draden bij elkaar. Geen letterlijke samenvatting van alles wat er gezegd is, maar een beschouwende blik op wat opvalt, schuurt en verbindt. Over de toon van de gesprekken, de onderstroom die voelbaar was, en de grote vragen die daaruit opdoemen. We kijken naar overeenkomsten en verschillen, naar wat deze veelheid aan dorpen en landschappen verbindt, of juist uit elkaar houdt.

Steenwijkerland

De toekomst van Steenwijkerland speelt zich af in een kleurrijke lappendeken van kernen en landschappen; een gespikkelde donut rondom het Nationaal Park Weerribben-Wieden. Elke plek heeft zijn eigen verhaal, maar die verhalen raken elkaar. De verschillen tussen de kernen zijn zichtbaar, maar de overeenkomsten zijn opvallend groter. Overal klinken grotendeels dezelfde zorgen, verlangens en waarden, zij het met een lokaal accent.

De essentie van dit participatietraject? Steenwijkerland is een fijne plek om te wonen. Mensen voelen zich er thuis en zijn trots op hun omgeving. Tegelijkertijd leeft het besef dat die kwaliteit geen vanzelfsprekendheid is. Grote thema's zoals klimaat, wonen, biodiversiteit en leefbaarheid dringen zich op. Bewoners zien de noodzaak van keuzes, maar zodra deze dichterbij komen, groeit het ongemak. Men wil graag betrokken blijven en vraagt om beleid dat wortelt in kennis van de lokale context; in bodem, historie en gemeenschap.

De fusie tot één gemeente is nog niet overal ingedaald. Een gedeelde identiteit wordt niet vanzelf gevoeld; in meerdere kernen heerst wantrouwen richting Steenwijk, dat als te bepalend of afstandelijk wordt ervaren. Toch ligt hierin óók een kans: de verscheidenheid van deelgebieden kan een kracht zijn. Verschillende kernen kunnen bijdragen aan verschillende opgaven.

Tijdens de gesprekken klonk een duidelijke oproep: richt de visie niet alleen op ruimte, maar juist ook op mensen. Thema's als ontmoeten, onderlinge verbondenheid en leefbaarheid worden als erg belangrijk ervaren, maar missen vaak aandacht in ruimtelijke plannen. De behoefte aan vitale kernen is breed gedragen.

Drie kernopgaven kwamen steeds duidelijk terug tijdens de verschillende participatiemomenten:

1. Sociale structuren en vitale kernen

De kracht van Steenwijkerland zit in haar gemeenschappen. 'Noaberschap', vrijwilligers, verenigingen – het draait nog op de stille krachten. Maar die kracht is kwetsbaar. Jongeren vertrekken, nieuwe bewoners vinden niet altijd aansluiting, en voorzieningen verdwijnen. Hoe zorgen we dat de sociale motor blijft draaien?

2. “Wonen, wonen, wonen. Bouwen, bouwen, bouwen.”

Overal ging het vrij snel over wonen. Of het nu ging om jongeren die vertrekken, ouderen die niet kunnen doorstromen of zorgen over waar en hoe er gebouwd wordt; wonen is hét thema van deze tijd. Mensen vragen om regie én maatwerk: bouwen mag, graag zelfs, maar wel passend bij het landschap, de kern en de gemeenschap.

3. Natuur, economie en leefomgeving in balans

Bewoners zijn trots op de natuur, maar maken zich zorgen over de toekomst ervan. Biodiversiteit staat onder druk, net als het landschap. Tegelijk willen mensen ruimte voor landbouw, wonen, toerisme en ondernemen. De kernvraag: hoe brengen we ecologie, economie en leefbaarheid met elkaar in evenwicht?

4. DE IDENTITEIT VAN STEENWIJKERLAND

Fysieke identiteit

Fysieke identiteit en toekomstvisies

De fysieke identiteit van een gebied gaat over hoe een plek eruitziet, aanvoelt en functioneert. Denk aan het landschap, de bebouwing, infrastructuur, routes, groen, structuur en hoe die samen het karakter van de omgeving bepalen. Het is het tastbare decor waarin het dagelijks leven zich afspeelt.

Voor een toekomstvisie is dit belangrijk: je tekent niet op een blanco canvas, maar op een plek met geschiedenis, structuur en sfeer. Juist daarom is het waardevol om bewoners en andere betrokkenen te vragen hoe zij deze fysieke omgeving beleven. Wat vinden zij typerend? Wat moet blijven, wat mag anders? Hun perspectief laat zien wat er leeft en waar kansen liggen. Zo ontstaat een toekomstvisie die niet losstaat van de plek, maar er logisch uit voortkomt.

In dit hoofdstuk gaan we in op de volgende onderdelen:

- De fysieke leefomgeving van Steenwijkerland in algemene zin
- Mooie en karakteristieke plekken in Steenwijkerland
- Zorgen over de leefomgeving
- Fysieke identiteit bezien vanuit de deelgebieden
- Structuur van Steenwijkerland

Hoe ervaren bewoners en stakeholders de fysieke omgeving van Steenwijkerland in brede zin?

De fysieke omgeving van Steenwijkerland wordt overwegend positief ervaren. Bewoners prijzen de combinatie van stad en natuur, de kleinschaligheid en de nabijheid van diverse landschappen:

Natuur, rust en ruimte zijn kernbegrippen

- Bewoners waarderen de groene en waterrijke omgeving sterk. De nabijheid van natuurgebieden zoals De Woldberg en de Weerribben-Wieden en ook de uitgestrekte polders dragen bij aan het gevoel van rust en ruimte.

De historische identiteit speelt een belangrijke rol

- Gebouwen als de Steenwijkertoren en de stadswallen geven karakter aan de stad Steenwijk. Ook steden als Blokzijl, Giethoorn en Vollenhove worden als sfeervol ervaren vanwege de historische kenmerken.

Sterke leefbaarheid

- De leefbaarheid wordt hoog gewaardeerd, mede door de mix van verschillende landschappen, voorzieningen en karakteristieke bebouwing. De dorpen en steden hebben elk hun eigen identiteit en sfeer.

Verbondenheid

- Tegelijkertijd klinkt er ook terughoudendheid: bewoners ervaren de gemeente soms als een verzameling van losse kernen in plaats van één geheel.

Wat wordt als karakteristiek, mooi of krachtig gezien?

Bewoners noemen veel verschillende plekken en kenmerken als karakteristiek:

Diversiteit aan landschappen

- De Woldberg, de Weerribben-Wieden en het zeer diverse buitengebied worden vaak genoemd als kwaliteit en rustgevend.

Historische gebouwen en steden

- De Steenwijkertoren, Villa Rams Woerthe en het park, stadswallen en kerken zijn belangrijke erfgoeddragers. Blokzijl, Giethoorn en Vollenhove worden gezien als iconisch.

Het lokale kleinschalige karakter van de gemeente

- Gesymboliseerd door 'slechts één stoplicht' – wordt door bewoners juist als kracht ervaren: het geeft overzicht, rust en menselijke maat. De gemeente is ruimtelijk groot in opzet, maar voelt in de dorpen en steden juist kleinschalig.

De ligging van Steenwijkerland

- De ligging tussen natuurgebieden en andere stedelijke regio's wordt als strategisch en aantrekkelijk gezien.

Fysieke identiteit

Wat zijn zorgen in de leefomgeving?

Hoewel de algemene waardering positief is, zijn er ook zorgen:

Gebieden met negatieve beleving

- Sommige plekken worden als minder aantrekkelijk ervaren, zoals het station Steenwijk (verwaarloosd), industrieterreinen (sfeerloos), Prinsen Hoven (zwerfafval), Steenwijkerdiep (onduidelijk en onaantrekkelijk).

Drukke en achteruitgang in centra

- Met name het centrum van Steenwijk en Giethoorn worden als te druk ervaren, met een risico op verlies van identiteit of leefbaarheid.

Versnippering en gebrek aan samenhang

- Het voelt soms als een verzameling in plaats van een samenhangende gemeente.

Fysieke identiteit

Fysieke identiteit per deelgebied

We vroegen de respondenten van de enquête hoe zij naar de fysieke identiteit van Steenwijkerland keken.

De vraag luidde: ‘welke woorden passen bij de uitstraling van Steenwijkerland?’

In het schema hiernaast zie je de antwoorden, gesorteerd op de woonplaats van de respondent. In de eerste kolom zie je de antwoorden van alle respondenten, in die daarnaast zijn ze uitgesorteerd op deelgebied.

Over het algemeen komen de antwoorden over de identiteit van Steenwijkerland redelijk overeen. Uitzonderingen zijn de perceptie van drukte, het onderhoud en compactheid.

Over het onderhoud hebben we zeker tijdens de straatgesprekken veel sentimenten gehoord die zich laten samenvatten als “In Steenwijk wordt de grote markt voor veel geld verbouwd en hier liggen de stoeptegels schots en scheef.”

	Steenwijkerland	De beekdalen	De groene schatkamer	De polders rondom Scheerwolde	Op de grens van 't oude en nieuwe land	Slagenland-schap zonder veen	't Hoge land	Vestingstad Steenwijk
<i>Versteend of vergroend?</i>	Vergroend	Vergroend	Vergroend	Vergroend	Vergroend	Vergroend	Vergroend	Vergroend
<i>Stedelijk of landelijk?</i>	Landelijk	Landelijk	Landelijk	Landelijk	Landelijk	Landelijk	Landelijk	Landelijk
<i>Sfeerloos of sfeervol?</i>	Sfeervol	Sfeervol	Sfeervol	Sfeervol	Sfeervol	Sfeervol	Sfeervol	Sfeervol
<i>Druk of rustig?</i>	Rustig	<u>Druk</u>	<u>Druk</u>	Rustig	Rustig	Rustig	Rustig	Rustig
<i>Compact of uitgestrekt?</i>	Uitgestrekt	Uitgestrekt	Uitgestrekt	Uitgestrekt	Uitgestrekt	Uitgestrekt	Uitgestrekt	<u>Compact</u>
<i>Anoniem of gezellig?</i>	Gezellig	Gezellig	Gezellig	Gezellig	Gezellig	Gezellig	Gezellig	Gezellig
<i>Historisch of modern?</i>	Historisch	Historisch	Historisch	Historisch	Historisch	Historisch	Historisch	Historisch
<i>Goed onderhouden of slecht onderhouden?</i>	Goed onderhouden	<u>Slecht onderhouden</u>	Goed onderhouden	Goed onderhouden	<u>Slecht onderhouden</u>	Goed onderhouden	<u>Slecht onderhouden</u>	Goed onderhouden

Fysieke identiteit

Structuur

De structuur in relatie van de fysieke identiteit gaat over de natuurlijke omgeving, infrastructuur, verbindingen, routes en welke effecten dit heeft op de bewoners en gemeente.

Natuur in het hart, Steenwijk niet centraal

De gemeente Steenwijkerland heeft een opvallende structuur: vrijwel alle kernen liggen verspreid rondom Nationaal Park Weerribben-Wieden, wat de gemeente een soort ‘donut-vorm’ geeft. Steenwijk ligt niet centraal, maar aan de rand, en vervult daardoor slechts deels een centrumfunctie. In meerdere sessies werd dit benoemd als verklaring voor het feit dat bewoners zich niet vanzelfsprekend op Steenwijk richten of zich ermee verbonden voelen.

De ligging van de gemeente is bijzonder. Enerzijds is er veel natuur en ruimte, anderzijds is de regio goed bereikbaar en liggen steden als Meppel, Zwolle en Emmeloord vlakbij. Het Nationaal Park Weerribben-Wieden vormt het hart van de gemeente en is het grootste aaneengesloten laagveenmoeras van Noordwest-Europa. Ook andere natuurgebieden, zoals de Rottige Meente, het Drents-Friese Wold en het Dwingelderveld, liggen in de directe omgeving.

Tijdens de sessies werd deze rijke natuur vaak genoemd als een unieke kracht van de gemeente. Zoals één van de ketenpartners het verwoordde: *“We hebben hier een van de meest waardevolle natuurgebieden van Europa gewoon midden in de gemeente liggen.”*

Regionaal goed verbonden, lokaal een uitdaging

De A32 loopt langs Steenwijk en vormt de belangrijkste noord-zuidverbinding in de regio. Via deze route zijn Leeuwarden, Meppel en Zwolle goed bereikbaar. Steenwijk heeft daarnaast een intercystation en is daardoor direct verbonden met het noorden en de Randstad. Verschillende deelnemers van de workshops met stakeholders geven aan dat dit als voordeel wordt gezien voor de bereikbaarheid van de stad.

Tegelijkertijd klinkt ook dat andere delen van de gemeente slechter ontsloten zijn als je geen auto hebt. Tijdens de straatgesprekken hoorden we meermaals dat het voor middelbare scholieren of studenten die thuiswonen lastig om om met het OV op hun onderwijslocatie te komen.

In de workshop met ketenpartners werd dit zo samengevat: *“Buiten Steenwijk zijn OV-verbindingen echt een zorgpunt.”*

Sterke identiteit in de kernen, binding met de gemeente een opgave

De oriëntatie van bewoners is dan ook meervoudig. Dorpen als Kuinre en Oldemarkt richten zich eerder op Emmeloord, terwijl dorpen als Wanneperveen meer naar Meppel of Zwolle kijken. Zoals een bewoner uit het buitengebied het zei: *“We doen veel in Meppel, voor ons is Steenwijk niet de eerste plek waar je heen gaat.”*

Dit zorgt ervoor dat dorpen sterk lokaal gericht zijn. Ze hebben een eigen identiteit en netwerk, soms lokale voorzieningen, maar voelen zich niet automatisch verbonden met de gemeente als geheel. In de sessie met maatschappelijke organisaties werd dit samengevat als: *“Steenwijkerland voelt vaak meer als een verzameling dorpen dan als één gemeente.”*

Samenvatting

Steenwijkerland is als een gespikkelde donut: een lappendeken van verschillende landschappen en kernen die allemaal hun eigen ontstaansgeschiedenis hebben en dus ook verbonden zijn met plekken binnen of juist buiten die donut.

Sociale identiteit

Naast de fysieke identiteit hebben we ook gevraagd naar hoe de bewoners kijken naar de sociale identiteit. De sociale identiteit van een gebied draait om de mensen die er wonen, werken en leven - en hoe zij met elkaar verbonden zijn. Het gaat over het sociale weefsel, gewoontes, verhalen, gebruiken en de geschiedenis die de plek gevormd heeft. Wij zijn 'wij' hier. Wat bindt ons? Dit is een belangrijke pijler voor een toekomstvisie: je kunt een plek fysiek veranderen, maar als je het sociale fundament negeert, gaat het wringen.

Eerst zie je, hiernaast, het resultaat vanuit de enquête waarin we vroegen naar de cultuur van Steenwijkerland. Op de volgende pagina staan vijf duidingen, gebaseerd op input uit workshops, pop-ups en de enquête, die samen een beeld geven van de sociale identiteit.

Hoe zien inwoners zichzelf?

Uit de enquête komt een zelfbeeld naar voren dat past bij de gesprekken: ingetogen maar wel degelijk zeer betrokken. Schouders worden niet opgehaald, soms stonden bewoners al te wachten om hun verhaal te doen en voorbijgangers maakten bijna zonder uitzondering tijd voor een praatje. Vanuit onze ervaringen met andere delen van het land viel dit zeker op.

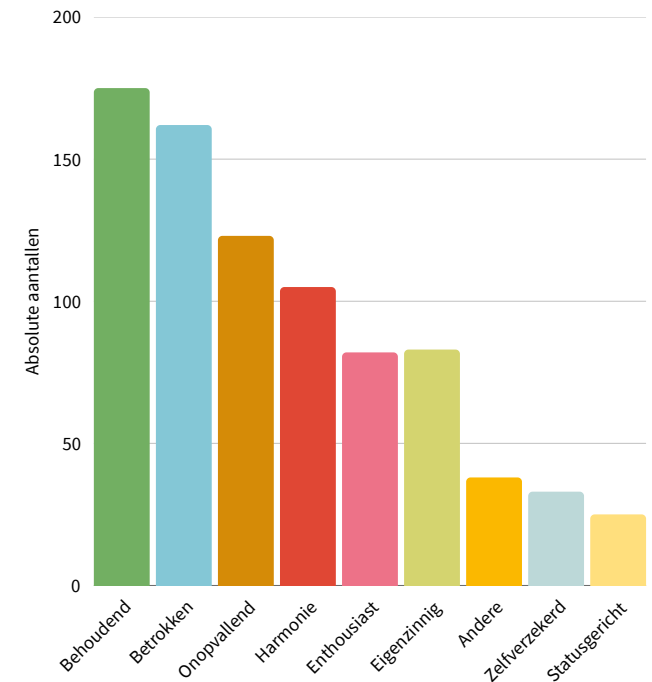
Top 5 typeringen door inwoners zelf:

- Behoudend
- Betrokken
- Onopvallend
- Harmonieus
- Eigenzinnig

Opvallend

kenmerken als 'zelfverzekerd' of 'statusgericht' worden weinig gekozen. Dit kan wijzen op een voorkeur voor gelijkwaardigheid en doen boven praten.

Welke woorden passen bij de cultuur van Steenwijkerland?

Sociale identiteit

1. Een gemeenschap van doeners

In Steenwijkerland wonen mensen die liever doen dan praten. “Niet lullen maar poetsen” – deze uitspraak viel regelmatig tijdens de gesprekken met bewoners én stakeholders. Deze hands-on mentaliteit is typerend voor de gemeente. Kenmerken die vaak genoemd worden:

- Praktisch, nuchter en taakgericht
- Bescheiden, maar trots op de eigen omgeving
- Geen behoefte aan grootspraak – liever iets doen dan erover praten

2. Stad en platteland: de kracht én de spanning

Steenwijkerland is veelzijdig. De combinatie van stad, dorpen en buitengebied zorgt voor dynamiek, maar brengt ook verschillen met zich mee. Toch viel op dat de overeenkomsten veel groter zijn dan de verschillen. De spanning zit erin dat de samenvoeging van de verschillende gemeentes sneller lijkt te zijn gegaan dan dat men de identiteit van ‘Steenwijkerland’ heeft omarmd.

3. Verbondenheid

Ook de sociale samenhang zit niet zozeer in woorden, maar in daden. Mensen zetten zich langdurig in voor hun dorp, vereniging of buurt, vaak zonder er veel woorden aan vuil te maken. Zeker in de dorpen of kleinere gemeenschappen speelt dit een cruciale rol. Sociale verbinding uit zich in:

- Verenigingen, dorpsfeesten en lokale initiatieven (zoals het Corso of Dicky Woodstock)

- Informele omgangsvormen: ‘we lopen achterom binnen’
- Mantelzorg en ‘noaberschap’: vanzelfsprekend en onzichtbaar georganiseerd

Toch staat deze verbondenheid onder druk. Jongeren vertrekken, voorzieningen verdwijnen en nieuwe bewoners vinden lastig aansluiting of hebben deze behoeften minder.

4. Trots op ambacht en erfgoed

Er is een stille trots op wat hier is opgebouwd – met de handen, uit het niets. De punterbouw, rietcultuur en vakmanschap staan symbool voor de mentaliteit van bewoners. Maar ook de bijzondere ontstaansgeschiedenis van Willemsoord (de Koloniën van Weldadigheid) is hier een voorbeeld van. Wat als waardevol wordt gezien:

- Ambacht en kennisoverdracht van generatie op generatie
- Lokale geschiedenis als bron van identiteit én verbinding
- Veel potentie voor toerisme, educatie en lokale economie

5. Jongeren en voorzieningen: een knelpunt

Veel zorgen gaan over jongeren. Waar blijven ze, hoe behouden we ze, en hoe betrekken we ze? Als ze allemaal vertrekken kan de gemeente bovengemiddeld snel vergrijzen is de zorg.

Zorgen en signalen:

- Jonge mensen (25-35 jaar) trekken weg voor werk of studie

- Beperkt cultureel en sociaal aanbod voor jongeren
- Ontmoetingsplekken verdwijnen: buurthuizen, cafés, sportkantine
- Minder vrijwilligers, waardoor verenigingen onder druk komen te staan

“Als je jongeren hier wilt houden, moet je ze iets bieden.” – Inwoner tijdens een pop-up

Samenvatting

Steenwijkerland is een gemeenschap van stille krachten: nuchtere, betrokken mensen met diepe wortels. Verbondenheid zit in het alledaagse; van vrijwilligerswerk tot dorpsfeesten. Maar die verbondenheid is geen vanzelfsprekendheid. Jongeren vertrekken, voorzieningen verdwijnen en nieuwkomers vinden moeilijk hun plek.

Kinderperspectief

De jeugd heeft de toekomst. Zowel de OMgevingsvisie als de Stadsvisie Steenwijk gaan over de lange termijn, de toekomst. Daarom is het perspectief van kinderen van belang. Hoe ervaren zij hun leefomgeving? Wat vinden ze belangrijk? En hoe ziet hun ideale buurt eruit?

Eenzijds is het goed om te horen wat kinderen belangrijk vinden om dit mee te kunnen nemen. Daarnaast is het sowieso goed om te leren om over de toekomst na te denken en te leren dat er verschillende ideeën over die toekomst zijn.

Op 7 april 2025 vond een verdiepende workshop plaats op School B in Steenwijk, waar kinderen hun droombuurt ontwierpen, spraken over hun huidige woonomgeving en reageerden op stellingen over de gemeente. Daarnaast leverden ruim 200 kinderen van 10 basisscholen tekeningen aan van hun 'droombuurt'. Ze vertelden wat zij goed en minder goed vinden aan hun eigen buurt. De resultaten en impressies geven we hiernaast weer.

Spelen en bewegen wordt gewaardeerd

Kinderen sporten graag en vinden het belangrijk dat er plekken zijn om buiten te spelen. Sporten scoorde als enige stelling 100% positief. Toch zien ze ook verbeterpunten: speelplekken zijn er wel, maar zijn niet altijd leuk, veilig of geschikt voor alle leeftijden. Ze missen variatie, kwaliteit of goed onderhoud.

Zorgen over verkeer en bereikbaarheid

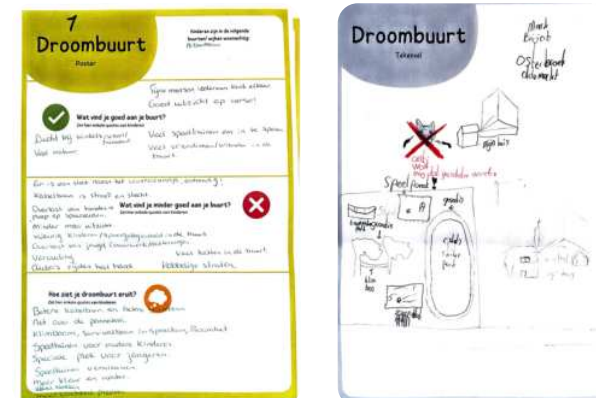
Verkeersveiligheid is een terugkerend punt van zorg. Kinderen geven aan dat er te hard wordt gereden in hun buurt en dat het niet altijd veilig is om naar school of de speeltuin te lopen of fietsen. Vooral de omgeving rond scholen en drukke wegen baart zorgen.

Waardering voor groen, maar ook ergernis

Kinderen waarderen het groen in hun buurt, zoals bossen en speelveldjes. Tegelijkertijd noemen ze overlast van afval, hondenpoep of het gebrek aan ruimte voor dieren. Onderhoud is belangrijk – kinderen tekenen vaak prullenbakken en geven aan dat ze een schone leefomgeving willen in hun droombuurt

Sociale verbondenheid is niet vanzelfsprekend

Kinderen vinden het leuk als er anderen zijn om mee te spelen, maar dit is niet overal het geval. Slechts een klein deel gaf aan dat het 'gezellig' is in de eigen buurt. Dat wordt bevestigd in de workshop, waar veel kinderen aangeven ver weg te wonen van hun vrienden. Ook gaven weinig kinderen aan hier later te willen blijven wonen.

5. LEEFBAARHEID

LEEFBAARHEID VAN STEENWIJKERLAND

Brede welvaart

Leefbaarheid gaat over de kwaliteit van het dagelijks leven. Voel je je veilig? Is er groen om te ontspannen? Kun je makkelijk naar school, werk of zorg? Zijn er plekken om elkaar te ontmoeten? Kortom: hoe prettig, gezond en kansrijk is het om hier te wonen?

We keken naar leefbaarheid door de bril van de bredewelvaartthema's. Die vormen samen het kloppend hart van een leefbare omgeving.

Door bewoners en stakeholders hierover te bevragen, halen we op wat niet in kaarten en rapporten te zien is: de beleving. Waar zit trots en plezier, waar frustratie of gemis? Die inzichten geven richting aan keuzes voor de toekomst.

Hiernaast zie je de resultaten vanuit de enquête waarin we bewoners op deze thema's bevroegen. In de hierop volgende pagina's gaan we - in deze volgorde - dieper in op al deze thema's aan de hand van de resultaten van de straatgesprekken, workshops en de enquête.

WONEN

Wonen raakt aan de basis van brede welvaart: het gaat niet alleen om beschikbaarheid van woningen, maar ook om betaalbaarheid, leefbaarheid, sociale cohesie, toekomstbestendigheid en de aansluiting van woonvormen op levensfasen en lokale identiteit. Een gezonde woningmarkt draagt bij aan behoud van gemeenschappen, kansengelijkheid en een aantrekkelijke woonomgeving voor huidige én toekomstige bewoners van Steenwijkerland.

Waardering

Bewoners zijn overwegend positief over hun woning in Steenwijkerland. De gemiddelde waardering ligt op een 4,1 op 5 (enquête). Factoren rondom de woning die veel worden gewaardeerd zijn de rust, ruimte, natuur en de gemeenschapszin in de verschillende kernen. Zowel in grotere plaatsen als Blokzijl, Giethoorn en Steenwijk als in woonkernen als Kuinre en Sint Jansklooster wordt de woonomgeving als prettig ervaren.

Wat zeggen bewoners nog meer?

Betaalbare en verschillende soorten woningen

Tegelijkertijd ervaren de bewoners die zijn gesproken druk op de woningmarkt. Men spreekt van een tekort aan betaalbare woningen voor jongeren, starters, gezinnen en senioren. In diverse kernen wordt dit als bedreiging gezien voor de leefbaarheid en sociale structuur; jongeren trekken weg of blijven langer thuis wonen, ouderen kunnen niet doorstromen.

Meer regie en passend bij de omgeving

Opvallend is de roep om meer regie vanuit de gemeente: bewoners vinden dat de gemeente actiever grond moet aankopen en woningbouw moet aanjagen. Tegelijkertijd klinkt nadrukkelijk dat woningbouw gebiedseigen moet zijn: passend bij de schaal, het karakter en de historie van de kern. Plekken als de Kamp in Steenwijk worden genoemd als locaties waar juist niet gebouwd moet worden vanwege de cultuurhistorische waarde.

Er is ook openheid voor alternatieve woonvormen, zoals wonen boven winkels, het splitsen van erven of tiny houses, zolang deze goed aansluiten bij de omgeving.

Wat zeggen de stakeholders?

Ook stakeholders onderstrepen de urgentie van woningbouw. Zij benoemen zowel sociale als ruimtelijke uitdagingen. De procedures duren te lang; er is behoefte aan snellere en flexibeler besluitvorming, met name op locaties waar de ruimte er al is.

Duurzaam en natuurinclusief bouwen

Dit wordt breed onderschreven, maar vraagt volgens stakeholders om meer actie en minder ambitie op papier.

Woonsegregatie

Er is zorg over woonsegregatie en beginnende verpaupering in bepaalde wijken van de stad Steenwijk, wat de sociale cohesie onder druk zet.

Divers woonaanbod

Stakeholders pleiten voor een diverser woningaanbod en nieuwe woonvormen, ook in het buitengebied en in kleinere kernen zoals Ossenzijl en Kuinre.

Meer dan getallen

Zij benadrukken dat woningbouw meer is dan aantallen: het gaat om het creëren van toekomstbestendige, leefbare plekken die recht doen aan de eigenheid van Steenwijkerland.

WONEN

"Kijk naar de buurgemeenten, hen lukt het wel om te bouwen in kleine kernen."

"Bouwen, bouwen, bouwen...
Wonen, wonen wonen!"

"Er is genoeg bouwgrond
hoor, echt."

Wat valt op

De input uit pop-ups, workshops en de enquête laat een consequent beeld zien:

Wonen is een urgent thema dat door alle groepen als cruciaal wordt benoemd voor de toekomst van Steenwijkerland.

Overeenkomsten tussen bewoners en stakeholders:

- De noodzaak om meer en sneller te bouwen, vooral voor kwetsbare groepen en jongeren.
- De oproep om woningbouw gebiedseigen, groen en toekomstbestendig vorm te geven.
- Het besef dat woningbouw moet bijdragen aan de leefbaarheid en identiteit van de gemeente.

Accentverschillen

- Bewoners richten zich meer op de directe beleving en woonwensen in hun eigen kern.
- Stakeholders wijzen op systeemknelpunten zoals trage procedures, woningsegregatie en een gebrek aan beleidsruimte voor innovatieve woonvormen.
- In de enquête komt spanning naar voren tussen de wens om te bouwen en het behoud van landschap en erfgoed.

Wat opvalt, is dat er geen weerstand is tegen woningbouw an sich – zolang het gebeurt op een manier die past bij Steenwijkerland: zorgvuldig, verspreid over verschillende kernen, en met oog voor zowel de sociale als fysieke omgeving.

Ontspannen en vrije tijd hebben

NIEL-
STAND
Schied

WAAK DE
BIEB?

veel groen
in de wijken

NIET
= vesting met
twee wallen

HOUD DE
NATUUR
NABY STATION
IN STAAND
(DE KAMP, VOLDRE)

STATION
= START VAN
WANDELAARS
ROUTES

ALS JE UITTOEGT
VERPET JE DIE
AANLOP/AANWEG
ROUTES

HANGJONTEREN
IN HAL
STATION

ISER, LIEFDE
DOEL

Goede fiets
paden

Culturele
aanbod
&
participatie
= hoog

Gezond voelen

AANMELDEN
OPENBAAR
VERKEER

GeBREEK
AAN
HUISARTSEN
MEER
BEGRIJ
BEGRIJ

NEEM
MEER
BEGRIJ
BEGRIJ

ook denken over
BEGRIJFPLAATSEN
(AANMELDEN)

seren
AAN STAPPEN
op: worden
kerbombers
= participatie

LELIES
+
AANPAPPEN
= gezondheid

ZEAT DE
BURGER LEES
CENTRAAL!
CANET BIEB OF
ONTOEGANG

Zielen huis
= meppel +
Heaven voor

NEEM PAG
OP GROND
net als buur-
gemeente

Participatie
Biodiversiteit

AANWIJZENDE
WERKING

Veilig voelen

DICHTER
GROEN
WONEN

VERSTAND
STAD

BEMOED
VAN BESTAAN
BOMEN

inbreid
compac
stad!

mogelijkheid
van meubel-
woningen

BU 3/4
MOEG

KANS =
meppel-
weg

BEMOED
NIET
AANMELDEN
kwaliteit
de kamp

Woonwijken
sociale
huur

minnen
hobby's
van project
ontwikkelaars

VO - optimali-
seren

Belongrijn

Geld en spullen hebben

Circulair
100% Deen

GELD EN SPULLEN HEBBEN

Binnen brede welvaart draait dit thema om economische bestaanszekerheid, toegang tot materiële middelen en financiële veerkracht. Het gaat zowel over het hebben van voldoende inkomen en voorzieningen, als over de mate waarin mensen mee kunnen doen in de samenleving – nu en in de toekomst. Ook economische ongelijkheid en armoede vallen binnen dit thema.

Waardering

In de enquête wordt het thema relatief laag geprioriteerd: 'economie en aantal banen' staat op plek 10 van de 11 belangrijkste onderwerpen voor de Omgevingsvisie. Tegelijkertijd geven bewoners hun eigen situatie op dit vlak gemiddeld een 4 uit 5, een overwegend tevreden oordeel. Status of bezit lijken weinig van waarde: 'statusgericht' is de minst gekozen culturele waarde die past bij Steenwijkerland in de enquête.

Wat zeggen bewoners nog meer?

Weinig gesproken over geld

Tijdens gesprekken blijkt dat armoede in de gemeente weinig zichtbaar is. Met name in kleinere kernen leeft het beeld bij bewoners dat armoede nauwelijks voorkomt. Geldzaken blijken gevoelig: "Men praat er niet makkelijk over." Er zijn daarentegen ook bewoners die aangeven dat zij voldoende financiële ruimte hebben om bijvoorbeeld hun woning te verduurzamen (en doen dit ook).

De lage waardering van het thema 'economie' voor de Omgevingsvisie in de enquête lijkt te wijzen op een gebrek aan urgentie of dreiging. Maar dit kan ook duiden op onzichtbaarheid van armoedeproblematiek, of op een zekere tevredenheid met de huidige situatie zolang deze niet direct problematisch is. Hier kunnen we op basis van de gesprekken met bewoners helaas weinig over zeggen.

Wat zeggen de stakeholders?

Stakeholders signaleren groeiende economische ongelijkheid in Steenwijkerland. Vooral in Steenwijk zelf worden scherpe contrasten benoemd: het verschil in welvaart tussen buurten als Eeserwold en De Gagels of Steenwijk-West worden 'extreem' genoemd. Er is sprake van een kloof tussen rijk en arm die langzaam groter wordt volgens de stakeholders.

Zorgen

Er zijn zorgen over toenemende armoede onder jongeren, met name in de vorm van vroegschulden. Ook over bewoners in de opvang die vastlopen in een vicieuze cirkel en de groeiende hulpvraag bij lokale armoede-initiatieven, zoals Stichting JIJ.

Kansen

Tegelijkertijd benoemen stakeholders ook kansen voor een duurzamere economie, zoals een sterke kringlooeconomie, gericht op hergebruik, ruilen en lokaal ondernemerschap. Dit sluit aan bij het regionale DNA van 'geld verdienen door noeste arbeid en vakmanschap.'

GELD EN SPULLEN HEBBEN

Wat valt op

Er lijkt een kloof te zijn tussen bewonersperceptie en stakeholderinzichten. Waar bewoners aangeven relatief tevreden zijn over hun financiële situatie en armoede als een beperkt probleem ervaren (of er wellicht moeilijk over spreken), signaleren stakeholders juist groeiende ongelijkheid en toenemende armoede.

Overeenkomsten tussen bewoners en stakeholders:

- Er is een breed besef dat geld geen dominante waarde is in Steenwijkerland. Bewoners en stakeholders onderstrepen dat status of bezit geen centrale rol spelen in de lokale cultuur.
- Het belang van lokale, nuchtere economische waarden, hard werken, ambacht, zelfredzaamheid, wordt breed gedragen.

Verschillen:

- Bewoners geven het thema relatief lage prioriteit en spreken weinig over geldproblemen.
- Stakeholders zien groeiende uitdagingen op het vlak van armoede, ongelijkheid en hulpbehoefte.

In de gesprekken tijdens de pop-ups komt armoede in de kleinere kernen nauwelijks ter sprake, terwijl zorgen over financiële ongelijkheid vooral genoemd worden in delen van Steenwijk. Hierdoor blijft het thema armoede deels onzichtbaar – het wordt niet altijd benoemd of herkend. Tegelijkertijd klinken er geluiden over de wens naar een lokale economie waarin duurzaamheid, hergebruik en onderlinge solidariteit op natuurlijke wijze samenkomen met het streven naar brede welvaart.

"Van vroeger uit, zijn we echt een productiestad"

"Het verschil tussen rijk en arm vergroot"

"We zien een stijging in de aantal leden van Stichting 21"

WERKEN

Binnen brede welvaart verwijst ‘werken’ niet alleen naar het hebben van een baan, maar ook naar toegang tot passend werk, werkzekerheid, betekenisvol werk en een gezonde balans tussen wonen, werk en leefomgeving. Het gaat daarbij om werkgelegenheid voor verschillende opleidingsniveaus, om lokale kansen én om bereikbaarheid van werk buiten de eigen kern. Ook de kwaliteit van bedrijvigheid en economische ontwikkeling zijn onderdeel van dit thema.

Waardering

Bewoners geven werken gemiddeld een 4 uit 5, ze zijn dus tevreden. Tegelijk staat ‘economie en banen’ laag op de prioriteitenlijst (plek 10 van 11), wat suggereert dat werken geen grote zorg is. In gesprekken klinkt nuance: men waardeert de werkmogelijkheden in de regio, de rust om te wonen én de nabijheid van Zwolle, Meppel en Emmeloord. Daarnaast wordt het intercitystation van Steenwijk gewaardeerd, al is deze minder goed bereikbaar voor bewoners uit kernen verderop vanwege busverbindingen die er niet of weinig zijn volgens hen.

Wat zeggen bewoners nog meer?

Hoewel velen aangeven graag in de regio te willen werken, blijkt dit niet altijd haalbaar. Veel bewoners, zowel uit de steden als uit omliggende dorpen als Scheerwolde, Kuinre, Sint Jansklooster en Wanneperveen, werken buiten hun woonplaats en zijn afhankelijk van de auto. Het openbaar vervoer wordt als ontoereikend ervaren, vooral tussen kleinere kernen en economische centra.

Zorgen lokale werkgelegenheid

Ook klinkt er zorg over het wegvallen van lokale werkgelegenheid, bijvoorbeeld door de krimp van de agrarische sector. De uitspraak “*De boer staat met z’n rug tegen de muur*” laat zien dat er spanning zit op het toekomstperspectief van boerenbedrijven, met gevolgen voor werk en landschap.

Gemiste visie op economie

Tegelijkertijd ontstaan ook nieuwe werkvormen: ICT en thuiswerken worden genoemd als kansen, vooral in kleinere kernen. Maar bewoners signaleren ook dat er weinig ruimte is voor nieuwe bedrijvigheid, en ervaren onvoldoende visie van de gemeente op economische ontwikkeling: “*De vraag naar nieuwe bedrijfsruimte is groot.*”

Wat zeggen de stakeholders?

Werk is voor stakeholders een sleutelonderdeel van brede welvaart, maar ze vinden dat Steenwijkerland hierin nog duidelijke keuzes moet maken. Er is behoefte aan een duidelijke economische koers en visie op de toekomst.

Zorgen

- Er zijn te weinig kennisintensieve functies. De werkgelegenheid op verschillende vormen (praktisch/theoretisch) moet beter in balans zijn.
- Onzekere toekomst voor historische en lokale ambachten, zoals de rietsector.
- Vraag naar ‘schone, duurzame’ bedrijventerreinen neemt toe.
- Andere vorm van bedrijvigheid: “liever geen ‘dozen’ en plaats er groen rondom.”
- Werk is in veel kernen slecht bereikbaar zonder eigen vervoer.

Kansen

- ‘Groene banen’ met maatschappelijke waarde, bijvoorbeeld via lokale groenbeheerorganisaties.
- Betere benutting van energiemogelijkheden op bedrijventerreinen.
- Kijk eerst naar de kwaliteit van bestaande bedrijventerreinen voordat er wordt uitgebreid.

WERKEN

Wat valt op

Bewoners zijn overwegend tevreden over hun werk- en inkomenssituatie, maar signaleren ook knelpunten in bereikbaarheid, toekomst van lokale werkgelegenheid en een gebrek aan visie op economische groei. Stakeholders benoemen soortgelijke thema's, maar doen dat met meer nadruk op systeemniveau: zij kijken naar ruimtelijke kaders, de toekomst van bedrijvigheid en economische strategie.

Overeenkomsten:

- De combinatie van wonen en dichtbij werken in de regio wordt als aantrekkelijk ervaren.
- Er is zorg over bereikbaarheid, vooral vanuit kleinere kernen zonder goed OV.
- Behoeftte aan meer diversiteit in werkgelegenheid, met oog voor sectoren én opleidingsniveaus.
- Zowel bewoners als stakeholders vinden dat er meer richting en visie mag komen op werk en bedrijvigheid.

Verschillen:

- Bewoners richten zich op hun directe beleving: reismogelijkheden, lokale banen en leefkwaliteit.
- Stakeholders benadrukken de noodzaak van een integrale visie op economische ontwikkeling, duurzaamheid en de rol van bedrijventerreinen.

Werken in Steenwijkerland gaat over meer dan alleen banen. De vraag is hoe de gemeente een economie ontwikkelt die lokaal gedragen, toekomstbestendig en verbonden met de leefomgeving is. Dat vraagt om heldere keuzes, ruimtelijke afstemming en een economische visie die kansen biedt voor iedereen.

"Er mag industrie of bedrijvigheid bij..."

"Denk eens aan de bewoners in plaats van de bedrijven."

"De vraag naar nieuwe bedrijfsruimte is groot..."

SAMENZIJN EN MEEDOEN

Dit thema draait om sociale cohesie, betrokkenheid en gemeenschapszin. Het gaat over de mate waarin bewoners zich verbonden voelen met elkaar, met hun leefomgeving en met de samenleving als geheel. Daarbij horen ook de aanwezigheid van ontmoetingsplekken, een actief verenigingsleven, kansen om mee te doen en voorzieningen die verbinding faciliteren. Samenzijn en meedoen vormen het sociale weefsel van brede welvaart.

Waardering

Bewoners waarderen het thema positief: de gemiddelde score is 3,9 uit 5. Vooral betrokkenheid en harmonie worden vaak gekozen als waarden die de cultuur van Steenwijkerland typeren. Tijdens pop-upgesprekken benadrukken bewoners de kracht van de gemeenschap. Ze ervaren sterke sociale structuren, noaberschap en actieve verenigingen en buurtinitiatieven; van voetbalclubs en corsobouw tot dorpsevenementen. Zowel in Steenwijk als in kernen als Kuinre, Wanneperveen en Sint Jansklooster wordt deze sociale verbondenheid als belangrijke kwaliteit benoemd.

Wat zeggen bewoners nog meer?

Tegelijkertijd signaleren bewoners ook scheurtjes in die sociale structuur. In dorpen merken mensen dat voorzieningen verdwijnen, zoals ‘buurtsupers’ en ontmoetingsplekken, wat de onderlinge verbondenheid onder druk zet. Ook het gebrek aan voorzieningen voor jongeren en ouderen wordt benoemd: er is weinig aanbod om sociaal actief te blijven.

Hechte cultuur

Nieuwkomers, zowel in de dorpen als in de steden, geven aan dat het soms lastig is om onderdeel te worden van de gemeenschap. Er lijkt sprake van een hechte cultuur die tegelijk uitnodigend én gesloten kan zijn.

Verdwijning van sociale voorzieningen

De verdwijnen van cafés, buurthuizen en culturele plekken worden als zorg en gemis ervaren in verschillende kernen. Ondanks de waardering voor diversiteit en verbondenheid in de gemeente, klinkt juist ook de wens naar meer van dit soort plekken, waar men elkaar kan ontmoeten.

Bewoners meenemen in plannen

Verder is er kritiek op de communicatie vanuit de gemeente als het gaat om plannen, met als gevoel dat bewoners niet altijd goed worden meegenomen in plannen of besluiten.

Wat zeggen de stakeholders?

Stakeholders bevestigen het beeld van een sterke sociale structuur, maar wijzen ook op de kwetsbaarheid ervan. De vrijwillige inzet en gemeenschapszin zijn groot, maar niet vanzelfsprekend of oneindig beschikbaar.

Benoemde zorgen

- Afnemende binding bij nieuwe bewoners
- Bezuinigingen op ontmoetingsplekken, zoals wijkhuizen en buurthuizen
- Verenigingen die structurele ondersteuning missen om hun rol als sociale motor vol te houden
- Er is angst voor een afname van sociale cohesie, mede door het wegtrekken van bewoners, instroom van nieuwe groepen en verminderde onderlinge betrokkenheid.

Zij benoemen kansen en wensen:

- Investeren in ontmoeting en sociale infrastructuur: bijvoorbeeld via multifunctionele voorzieningen waar zorg, cultuur en welzijn samenkomen.
- Sterker verbinden van stad, dorpen en landschap, ook fysiek via goede OV- en fietsverbindingen.
- Ondersteunen van vrijwilligersinitiatieven, die vaak draaien op een kleine, betrokken kern.
- Culturele voorzieningen versterken, met aandacht voor jeugd, ontmoeting en levendigheid in het centrum van Steenwijk.

Ook ketenpartners en maatschappelijke organisaties noemen dat jongeren te weinig plek hebben om elkaar te ontmoeten, wat overlast kan veroorzaken. Mobiliteit speelt hier mee: slecht OV en ontbrekende fietsroutes maken participatie moeilijker – zeker in buitengebieden.

SAMENZIJN EN MEEDOEN

Wat valt op

De sociale kracht van Steenwijkerland wordt breed erkend: bewoners, verenigingen en stakeholders benoemen de gemeenschapszin, betrokkenheid en het rijke verenigingsleven als kernkwaliteiten van de gemeente. Er is een cultuur van 'samen de schouders eronder', zichtbaar in lokale evenementen, buurtnetwerken en vrijwilligerswerk.

Tegelijkertijd zit de pijn in de veranderende context:

- Voorzieningen verdwijnen of worden kwetsbaar, waardoor ontmoetingsplekken onder druk komen te staan. Individualisering ligt op de loer en ook in de dorpen bestellen mensen hun boodschappen.
- Nieuwe bewoners vinden niet altijd aansluiting, en bestaande structuren zijn niet automatisch inclusief.
- Jongeren en ouderen missen sociaal aanbod, waardoor groepen kunnen afglijden in eenzaamheid of uitsluiting.

Overeenkomsten:

- Zowel bewoners als stakeholders vinden ontmoeting, betrokkenheid en verenigingsleven essentieel voor leefbaarheid.
- Er is een gedeeld gevoel dat de gemeente hierin meer mag ondersteunen, zowel financieel als qua visie.
- De rol van mobiliteit als voorwaarde voor meedoen wordt breed erkend.

Verschillen:

- Bewoners spreken vooral over de ervaring en het verlies van bestaande plekken en structuren.
- Stakeholders leggen de nadruk op beleidsmatige keuzes en de noodzaak om sociale initiatieven structureel te faciliteren, in plaats van incidenteel.

De uitdaging is om de sociale kracht van Steenwijkerland niet alleen te koesteren, maar ook toekomstbestendig te maken. Dat vraagt om investeringen in ontmoeting, ondersteuning van vrijwilligers, slimme combinaties van functies én beleid dat ruimte biedt aan een sociaal en inclusief samenleven.

"Mensen begroeten elkaar hier nog."

"Ik laat de sleutel in mijn voordeur zitten"

"Mensen kijken hier nog naar elkaar om"

ONTSPANNEN EN VRIJE TIJD

Vrije tijd en ontspanning zijn essentieel voor brede welvaart: ze dragen bij aan welzijn, gezondheid, sociale samenhang en culturele ontwikkeling. Het gaat hier om de aanwezigheid en kwaliteit van recreatieve voorzieningen, toegang tot natuur en landschap, gelegenheid tot ontmoeting, en ruimte voor sport, cultuur en evenementen. Ook de balans tussen levendigheid en rust, zeker in een toeristische gemeente als Steenwijkerland, maakt hier onderdeel van uit.

Waardering

Ontspannen en vrije tijd

Hoe tevreden bent u over uw vrije tijd en de mogelijkheden om te ontspannen?

3,9

Tevreden

In de enquête scoort dit thema een 3,9 op 5 – een positieve waardering. Bewoners noemen veel mooie plekken, vooral in de natuur. Ook wordt de natuur omschreven als een vanzelfsprekend decor voor ontspanning: “De natuur is je achtertuin.”

Tegelijkertijd wordt ‘recreatie voor inwoners’ als een gemiddeld belangrijk thema gezien binnen de omgevingsvisie – niet het hoogst op de prioriteitenlijst, maar wel duidelijk aanwezig.

Wat zeggen bewoners nog meer?

Bewoners ervaren veel vrijheid en mogelijkheden om te ontspannen. De uitgestrekte natuur, het water, de vele wandel- en fietsroutes en het rijke verenigingsleven bieden volop ruimte voor recreatie. Evenementen zoals het Corso, dorpsfeesten en sportactiviteiten worden breed gewaardeerd, zowel in Steenwijk als in woonplaatsen als Oldemarkt, Wanneperveen en Sint Jansklooster.

Tegelijkertijd worden er belangrijke knelpunten genoemd:

- Jongeren missen voorzieningen en trekken weg naar omliggende steden voor vermaak (“Wij doen veel in Emmeloord”).
- Ontmoetingsplekken verdwijnen, zoals cafés, buurthuizen en winkels, wat volgens bewoners de leefbaarheid aantast.
- In dorpen is men voor grotere voorzieningen, zoals een zwembad of theater, vaak afhankelijk van Steenwijk of steden buiten de gemeente.

In Steenwijk zelf zijn zorgen over de leegstand en afname van levendigheid in het centrum. Het winkelgebied wordt soms als rommelig of zelfs armoedig ervaren: “Het centrum, dood, rotzooi.”

Wat zeggen de stakeholders?

Stakeholders erkennen de waarde van vrije tijd als bindmiddel voor de gemeenschap. Ze wijzen op het belang van:

- Evenementen en feesten voor sociale samenhang, zoals Dicky Woodstock en de Lambertusmarkt.
- Toegankelijke recreatievoorzieningen in stad en dorp, zoals dorpshuizen, theaters, sportvoorzieningen en culturele plekken.
- Beleid voor behoud van recreatievoorzieningen, dat zowel bewoners als toeristen bedient.

Zij zien ook kwetsbaarheden:

- Jongeren vervelen zich, met mogelijk ongewenst gedrag tot gevolg.
- Kwaliteit en diversiteit van horeca en cultuur schieten tekort.
- Ruimtelijke druk vanuit toerisme kan ten koste gaan van rust, natuur en infrastructuur.

Er is een duidelijke wens om:

- Kunst en rust meer ruimte te geven, bijvoorbeeld via culturele ontmoetingsplekken.
- Toeristische drukte te spreiden, zodat bewoners niet worden overvleugeld.
- Recreatie en leefbaarheid in balans te houden: “Het aantrekken van toeristen mag niet ten koste gaan van het dagelijks leven van bewoners.”

ONTSPANNEN EN VRIJE TIJD

Wat valt op

Vrije tijd wordt in Steenwijkerland breed beleefd als een kracht. De combinatie van natuur, verenigingsleven, evenementen en sociale voorzieningen zorgt voor een rijk palet aan ontspanningsmogelijkheden. Tegelijk laat de input zien dat deze kracht niet vanzelfsprekend is: voorzieningen staan onder druk, jongeren haken af, en centra verliezen aan levendigheid.

Overeenkomsten tussen bewoners en stakeholders:

- Vrijtijdsbesteding is sterk verbonden met natuur, cultuur, en verenigingen.
- Er is behoefte aan meer aanbod voor jongeren, om ontmoeting en binding te versterken.
- Verlies van voorzieningen wordt gezien als bedreiging voor de leefbaarheid.
- Er klinkt een gezamenlijke oproep om bewust beleid te voeren op recreatie, cultuur en toerisme – met oog voor balans.

Accentverschillen:

- Bewoners benadrukken vooral hun directe ervaringen: verdwijnende winkels, gebrek aan uitgaans-mogelijkheden, en lange afstanden tot grotere voorzieningen.
- Stakeholders wijzen op systeemrisico's zoals druk op de natuur, leegstand, toerismedruk en het ontbreken van integraal beleid.

De uitdaging is om vrije tijd in Steenwijkerland breed toegankelijk, duurzaam en verbonden met de gemeenschap te houden – van jeugdvoorzieningen tot cultuur en natuurbeheer.

"Dicky Woodstock, da's mooi
jonge..."

"Prachtige gemeente om te
fietsen en te wandelen."

GEZOND VOELEN

Gezondheid binnen brede welvaart gaat verder dan het ontbreken van ziekte. Het omvat fysiek, mentaal en sociaal welzijn, toegang tot passende zorg, een gezonde leefomgeving, ruimte voor beweging en rust, en verbondenheid met de omgeving. In een gemeente als Steenwijkerland speelt ook de relatie met natuur, landbouw en leefstijl hierin een belangrijke rol.

Waardering

De gemiddelde waardering voor het thema ‘gezond voelen’ is een 3,8 op 5, waarmee het thema een middelmatige score krijgt (6e van 9). Opvallend is dat ‘gezondheid en kwaliteit van leven’ in de enquête wel wordt gezien als het belangrijkste thema voor de omgevingsvisie. Dit suggereert dat bewoners gezondheid beschouwen als fundamenteel, maar zich ook bewust zijn van kwetsbaarheden binnen het huidige systeem.

Bewoners geven aan dat ze zich over het algemeen gezond voelen, mede dankzij de rust, ruimte en natuur in hun omgeving. De natuurlijke leefomgeving draagt volgens hen bij aan ontspanning en een gezonde leefstijl.

Wat zeggen bewoners nog meer?

In veel woonplaatsen, zoals Kuinre, Scheerwolde en Sint Jansklooster, wordt gezondheid gekoppeld aan de kwaliteiten van de leefomgeving. Mensen ervaren weinig stress, waarderen de rust en voelen zich verbonden met hun omgeving. Ook de gemeenschapszin wordt als factor genoemd.

Toch worden er ook zorgpunten benoemd:

- Toegankelijkheid van zorgvoorzieningen is in meerdere kernen een thema, zeker in Oldemarkt waar het verdwijnen van een verzorgingshuis vragen oproept: *“Waarom verdwijnt het tehuis hier? Waar moeten de ouderen dan heen?”*
- In Steenwijk waarderen bewoners het aanwezige zorgaanbod, maar maken ze zich zorgen over de druk op huisartsen en ouderenzorg, vooral bij toekomstige wijkuitbreidingen.
- De invloed van landbouw en gewasbescherming op de gezondheid verdeelt bewoners. Sommigen maken zich zorgen over pesticiden, anderen wijzen juist op de agrarische identiteit van de regio: *“Pesticiden? Je weet waar je komt te wonen.”*
- In Steenwijk wordt ook de impact van de fabriek Ico Bear benoemd als zorgpunt voor de leefomgeving.

Daarnaast zijn er zorgen over mentale gezondheid bij jongeren, met name door de nasleep van de coronaperiode.

Wat zeggen de stakeholders?

Stakeholders onderstrepen het belang van gezondheid als een integraal onderdeel van wonen, natuur en leefomgeving. Zij pleiten voor een bredere benadering van gezondheid, waarbij niet alleen zorginstellingen, maar ook mobiliteit, natuur, voeding en sociale netwerken een rol spelen.

Belangrijke punten uit de workshops:

- Toegang tot zorg moet laagdrempeliger, verspreid over wijken en dorpen in plaats van gecentraliseerd.
- Er is behoefte aan diversiteit in zorgvormen, passend bij wijktype en demografie.
- Natuur en landschap worden gezien als directe bijdrage aan gezondheid en welzijn: *“Natuur en landschap dragen bij aan gezondheid en welzijn.”*
- Stakeholders zien Steenwijkerland als potentieel voorbeeldgebied (‘Blue Zone’) voor gezonde leefstijl, met aandacht voor o.a. biologische voeding, bewegen en ontspanning.
- Tegelijkertijd waarschuwen ze voor oplopende wachtlijsten, vooral in ouderenzorg – het systeem functioneert nog, maar staat onder druk.
- De relatie tussen boeren en burgers vraagt aandacht: onbegrip over landbouwpraktijken leidt tot spanningen, bijvoorbeeld rond het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

GEZOND VOELEN

Wat valt op

Bewoners en stakeholders waarderen de gezonde leefomgeving van Steenwijkerland, waarin natuur, rust en ruimte volop aanwezig zijn. Er is een breed gedeeld gevoel dat deze kwaliteiten bijdragen aan fysiek én mentaal welzijn.

Overeenkomsten:

- Gezondheid wordt breed geïnterpreteerd, als een samenspel van zorg, natuur, leefstijl en gemeenschap.
- Er is zorg over beschikbaarheid en spreiding van zorgvoorzieningen, zeker met het oog op vergrijzing.
- Zowel bewoners als stakeholders benadrukken dat de natuurlijke omgeving een sleutelrol speelt in gezondheid en welzijn.
- Zorg voor jongeren en ouderen staat hoog op de agenda.

Verschillen:

- Bewoners richten zich op persoonlijke ervaringen (huisarts, leefomgeving, verdwijnen van tehuizen).
- Stakeholders denken beleidsmatig: zij koppelen gezondheid aan ruimtelijke inrichting, voeding, mobiliteit en systeemdruk.
- De discussie over landbouw en gezondheid is verdeeld: bewoners verschillen in beleving, stakeholders zien de noodzaak om verbinding tussen boeren en burgers te versterken.

De uitdaging voor Steenwijkerland ligt in het behouden en versterken van de kwaliteiten die nu al bijdragen aan gezondheid – én in het toegankelijk en toekomstbestendig maken van het zorgaanbod. Dat vraagt om investeringen in zorg dichtbij, natuur in de buurt, én sociale netwerken die gezondheid ondersteunen.

"Er zijn te weinig huisartsen."

"Pesticiden in woongebieden verbieden"

LEREN

Onder leren verstaan we alle vormen van onderwijs, ontwikkeling en overdracht van kennis en cultuur, van basisschool tot voortgezet onderwijs, en van leren in de buurt tot aansluiting op de arbeidsmarkt. Goed onderwijs draagt bij aan gelijke kansen, binding aan de regio en een sterke gemeenschap. Daarbij spelen ook toegankelijkheid, bereikbaarheid, kwaliteit en continuïteit van het onderwijs een cruciale rol.

Waardering

In de enquête scoort het thema 'leren' een 3,7 op 5 – een positieve maar gematigde waardering. Bewoners geven aan tevreden te zijn over het huidige onderwijsniveau, dat wordt omschreven als “gewoon prima”. Tegelijkertijd is er een sterke betrokkenheid bij het onderwerp. In zowel Steenwijk als de omliggende kernen leeft het besef dat basisscholen onmisbaar zijn voor leefbaarheid, binding en toekomstperspectief.

Wat zeggen bewoners nog meer?

Bewoners zijn blij met bestaande basisscholen in de dorpen, die volgens hen gezinnen aantrekken en de gemeenschap versterken. De komst van een nieuwe school in Wanneperveen wordt breed als positief ontvangen: “We zijn heel blij dat de school er komt, hopelijk dat de nieuwbouw ook wordt doorgezet.”

Tegelijkertijd worden er serieuze zorgen geuit:

- In dorpen als Scheerwolde en Kuinre maken bewoners zich zorgen over het voortbestaan van hun basisschool. Sluiting zou volgens hen leiden tot leegloop en afnemende leefbaarheid.
- Bereikbaarheid van middelbare scholen is een veelgenoemd knelpunt, vooral vanuit kleinere dorpen. Het openbaar vervoer wordt als onvoldoende ervaren.
- In Steenwijk klinkt waardering voor het brede onderwijsaanbod, maar bewoners vrezen dat zonder blijvende investeringen leerlingen alsnog uitwijken naar andere steden.

Daarnaast wordt het tekort aan leraren als zorgpunt genoemd: ouders vragen zich af of dit niet ten koste gaat van de kwaliteit en toekomst van het onderwijs. Ook de aansluiting tussen onderwijs en de lokale arbeidsmarkt wordt als verbeterpunt genoemd, zodat jongeren in de regio kunnen blijven wonen én werken.

Wat zeggen de stakeholders?

Stakeholders bevestigen het belang van onderwijs voor zowel persoonlijke ontwikkeling als regionale toekomstkracht. Ze koppelen leren aan leefbaarheid, werkgelegenheid, krimp en mobiliteit.

Belangrijke inzichten uit de workshops:

- Onderwijs in kleine kernen staat onder druk, vooral door vergrijzing en het vertrek van jonge gezinnen. Voor dorpen als Ossenzijl dreigt sluiting van de school.
- Er is een wens om meer educatie aan te bieden over de leefomgeving en maatschappelijke opgaven, zodat jongeren wortelen in hun omgeving.
- Slimme combinaties van functies (zoals scholen, bibliotheken en kinderopvang onder één dak) worden als oplossing genoemd voor kleine kernen.
- Er zijn zorgen over grote verschillen in onderwijskansen, bijvoorbeeld tussen wijken met taalarme omgevingen en sterkere scholen.
- Ketenpartners willen dat het opleidingsniveau omhoog gaat en dat het onderwijs beter aansluit bij de regionale economie en de vraag naar vakmensen.

LEREN

Wat valt op

Leren is in Steenwijkerland meer dan alleen onderwijs: het is een bouwsteen voor toekomst, leefbaarheid en sociale cohesie. Zowel bewoners als stakeholders benadrukken het belang van laagdrempelig, kwalitatief en bereikbaar onderwijs – van basisschool tot vervolgonderwijs en vakgericht leren.

Overeenkomsten:

- Breed gedeeld belang van het behoud van basisscholen in kleine kernen, als pijler onder de gemeenschap.
- Zorgen over de bereikbaarheid van middelbare scholen en de druk op onderwijspersoneel.
- De wens om onderwijs beter te verbinden met de regio, bijvoorbeeld door educatie over natuur, voedsel en maatschappelijke thema's.
- Behoeft aan structurele investeringen in kwaliteit, voorzieningen en onderwijskansen.

Verschillen:

- Bewoners richten zich sterk op het behoud en de toegankelijkheid van lokale voorzieningen (zoals scholen, OV en leraren).
- Stakeholders kijken meer naar structurele oplossingen en systeemverbeteringen, zoals combinatiefuncties, beter opleidingsniveau en integratie met arbeidsmarkt en omgeving.

De opdracht voor Steenwijkerland is om te zorgen dat elk kind dichtbij en met gelijke kansen kan leren en ontwikkelen, en dat scholen verankerd blijven in de gemeenschap.

"De basisschool is voor ons een belangrijke ontmoetingsplek. Als deze weg zou gaan dan is er niks meer. Maar ja, er moeten wel kinderen zijn."

"Als de basisschool hier verdwijnt is er niks meer."

VEILIG VOELEN

Veiligheid binnen brede welvaart gaat niet alleen over het voorkomen van criminaliteit, maar ook over verkeersveiligheid, fysieke leefomgeving, sociale cohesie, zichtbaarheid van toezicht en het vertrouwen in elkaar en in instanties. Het gevoel van veiligheid wordt vaak sterker beïnvloed door dagelijkse ervaringen dan door statistieken: het draait om de vraag of bewoners zich veilig voelen in hun straat, wijk of dorp – overdag én 's avonds.

Waardering

Bewoners beoordelen het thema veiligheid met een 3,5 op 5 – dus overwegend tevreden, maar met aandachtspunten. Tijdens gesprekken benoemen zij een sterk algemeen veiligheidsgevoel, dat vooral voortkomt uit sociale samenhang, onderling vertrouwen en betrokkenheid binnen gemeenschappen. In veel dorpen zetten mensen hun fiets niet op slot en kijken burens naar elkaar om.

Vooral in kleinere kernen als Kuinre, Oldemarkt en Sint Jansklooster wordt gezegd dat kinderen veilig buiten kunnen spelen, wat als belangrijk pluspunt wordt gezien.

Wat zeggen bewoners nog meer?

Tegelijkertijd zijn er zorgen die het gevoel van veiligheid onder druk zetten:

- Verkeersveiligheid wordt breed genoemd als knelpunt. Drukke wegen, hardrijdend verkeer en onduidelijke oversteekpunten worden als gevaarlijk ervaren: *“De weg fungeert helaas steeds meer als racebaan.”*
- Afstand tot politie en hulpdiensten wordt in sommige dorpen als te groot ervaren. Dat leidt tot onzekerheid bij incidenten.
- Onderhoud van wegen en stoepen laat te wensen over, met name in buitengebieden en voor ouderen. Dit vergroot het risico op ongelukken.
- In Steenwijk worden hangjongeren bij het station, leegstand en verpaupering in delen van de binnenstad als onprettig ervaren.

De enquête bevestigt dit beeld: bewoners benoemen verkeerssituaties, overlast, drugsproblematiek en een gebrek aan handhaving als bronnen van onveiligheidsgevoelens.

Wat zeggen de stakeholders?

Ook stakeholders benoemen het algemeen aanwezige veiligheidsgevoel als kracht van Steenwijkerland. De sociale structuur en het sterke verenigingsleven dragen daaraan bij. Tegelijkertijd waarschuwen ze voor scheuren in die veiligheid, die zich op meerdere niveaus aftekenen.

Inzichten uit de workshops:

- Verkeersdrukke in dorpen zorgt voor onveiligheid, zeker voor kinderen en ouderen.
- Het idee leeft dat criminaliteit onder jongeren toeneemt, met zorgen over drugsgebruik en overlast.
- In het buitengebied is er weinig toezicht, wat leidt tot zorgen over criminaliteit, ondermijning en een gevoel van afwezigheid van de overheid
- Stakeholders roepen op tot meer zichtbare handhaving – door boa's of eventueel cameratoezicht.

Sommige partijen signaleren bestuurlijke afbrokkeling: als bewoners het gevoel krijgen dat overheden onvoldoende zichtbaar zijn, groeit de afstand en neemt het veiligheidsgevoel af.

VEILIG VOELEN

Wat valt op

Veiligheid in Steenwijkerland wordt door bewoners en stakeholders als overwegend goed ervaren, maar het vertrouwen staat onder druk. Het gevoel van veiligheid wordt gevoed door sociale verbinding en overzichtelijkheid, maar raakt aan grenzen waar die structuren verzwakken – bij jongerenoverlast, bij leegstand of bij hardrijdend verkeer.

Overeenkomsten:

- Zowel bewoners als stakeholders ervaren een algemeen gevoel van veiligheid, gedragen door sociale cohesie.
- Verkeersveiligheid en zichtbaarheid van handhaving zijn terugkerende thema's in alle gebieden.
- Er is zorg over de toekomst van veiligheid: wat als sociale samenhang afneemt en toezicht afwezig blijft?

Verschillen:

- Bewoners richten zich op dagelijkse ervaringen: straatverlichting, hangjongeren en rijgedrag.
- Stakeholders benoemen meer structurele zorgen: ondermijning in het buitengebied, afbrokkelende cohesie, afwezigheid van beleid en toezicht.

De gemeente Steenwijkerland staat voor de opgave om het sterke veiligheidsgevoel niet vanzelfsprekend te vinden, maar te blijven investeren in sociale cohesie, veilige straten en zichtbare aanwezigheid van hulpdiensten – zodat inwoners zich in alle delen van de gemeente veilig blijven voelen.

"Er hangen veel jongeren rond het station."

"Ze crossen hier over de weg"

MILIEU

Milieu gaat binnen brede welvaart over de kwaliteit van natuur, lucht, water, bodem en biodiversiteit, en over de manier waarop deze beïnvloed worden door menselijke activiteiten zoals landbouw, bouwen, recreatie en energieproductie. Het omvat ook de mate waarin de leefomgeving klimaatbestendig, duurzaam en gezond is – nu en in de toekomst. In een gemeente als Steenwijkerland, met haar unieke landschappen en Natura2000-gebieden, staat de balans tussen natuur en ontwikkeling centraal.

Waardering

Van alle brede welvaartsthema's krijgt milieu de laagste score: een 3,3 op 5. Ook 'groen' en 'openbare ruimte' scoren relatief laag. Toch zien bewoners de natuur als kernkwaliteit van Steenwijkerland – zowel voor de uitstraling van de gemeente als voor hun eigen welzijn. In de enquête komt 'natuur en biodiversiteit' zelfs op plek 2 van belangrijkste thema's voor de omgevingsvisie, en 'vergroening' op plek 2 van gewenste ruimtelijke richtingen.

Wat zeggen bewoners nog meer?

Veel bewoners noemen plekken als de Woldberg, Rams Woerthe, de Weerribben-Wieden en het buitengebied als de mooiste delen van de gemeente. Tegelijk is er teleurstelling over achterstallig onderhoud, zwerfafval, versteende plekken en beperkte zichtbaarheid van duurzaam beleid: “Milieu scoort slechter aangezien de overlast van IceBear niet voortvarend wordt aangepakt.”

De waardering voor de natuur is groot maar bewoners zien ook bedreigingen. Belangrijke gedeelde zorgen zijn:

- Verlies van biodiversiteit, onder andere door pesticiden en eentonig grondgebruik.
- Verstening, vooral in Steenwijk, leidt tot hittestress en gemis aan groen.
- Ruimtelijke druk, door woningbouw en bedrijventerreinen, zorgt voor spanning met natuurwaarden.
- In dorpen als Oldemarkt en Scheerwolde leeft zorg over de druk van toerisme en landbouw op het landschap.
- Onzekerheid over projecten zoals een mogelijk bedrijventerrein bij Onna veroorzaakt frustratie.

Tegelijk zien bewoners kansen:

- Meer regie vanuit de gemeente op natuurbeheer en verduurzaming.
- Natuurinclusief bouwen, circulaire economie en het vergroenen van wijken en bedrijventerreinen.
- In Steenwijk leeft zelfs de wens om uit te groeien tot een Blue Zone: een gezonde, groene voorbeeldgemeente.

Wat zeggen de stakeholders?

Stakeholders beschouwen het landschap en de natuur als de ziel van Steenwijkerland, maar maken zich zorgen over de houdbaarheid ervan. In alle workshops was sprake van een diepe waardering en een gevoel van urgentie.

Belangrijkste punten:

- Het landschap staat onder druk door stikstof, verstedelijking, toerisme, landbouw en energie-infrastructuur.
- Natura2000 beschermt, maar legt ook beperkingen op. Dit vraagt om zorgvuldige afstemming met wonen, werken en recreatie.
- Klimaatbestendigheid ontbreekt vaak nog in ruimtelijke keuzes – er is behoefte aan meer groenblauwe structuren, waterberging en natuurlijke overgangszones.
- Agrariërs en ondernemers benadrukken het belang van een rendabel verdienmodel voor natuurbeheer, ambacht en duurzame landbouw.
- Er is frustratie over trage verduurzaming, de capaciteitsgrens van het energienet en cumulatieve milieudruk (bijv. van Lelystad Airport tot IceBear).
- Toerisme wordt genoemd als kans én bedreiging: het vraagt om sturing, spreiding en balans.

De droombeelden zijn positief: een gemeente waar natuur, wonen en economie in balans zijn, met robuuste verbindingen, circulaire bedrijventerreinen en inwoners die actief bijdragen. Maar de vreesbeelden zijn scherp: verwaarlozing, vergrijzing van het landschap en een overheid die niet stuurt.

MILIEU

Wat valt op

Milieu is een thema dat diep raakt aan de identiteit van Steenwijkerland. De natuur wordt breed gekoesterd, maar bewoners en stakeholders zijn het erover eens: de balans staat onder druk en dat vraagt om koers. Bewoners vragen om zichtbare regie, ruimtelijke keuzes en concrete vergroening. Stakeholders onderstrepen de urgentie van die keuzes – en waarschuwen dat uitstel leidt tot verlies.

Overeenkomsten:

- Natuur wordt als kernkwaliteit gezien voor wonen, welzijn, toerisme en economie.
- De druk op natuur vanuit landbouw, bouwen, recreatie en infrastructuur wordt breed erkend.
- Er is een gedeelde wens voor meer groen, meer biodiversiteit en meer regie vanuit de gemeente.
- Natuurinclusief denken en doen wordt als noodzakelijk beschouwd.

Verschillen:

- Bewoners focussen op zichtbare impact: verstening, overlast, biodiversiteit en projectonzekerheid.
- Stakeholders richten zich op beleidsstructuren, beheer, wetgeving en systeemverandering.

De grote opdracht: van waardering naar actie. Steenwijkerland heeft de potentie om voorloper te zijn in duurzame gebiedsontwikkeling. Dat vraagt om een visie waarin wonen, landbouw, natuur, recreatie en energie elkaar niet in de weg zitten, maar versterken.

“Houdt landschap en natuur onaangetast, ze zijn van hoge kwaliteit, versterk deze en maak het toegankelijk voor recreatie en toerisme in balans met natuurwaarden.”

“Meer groen, en dan op een manier dat veel mensen dit willen en gaan bezoeken. Het is inmiddels al bewezen dat natuur en buiten zijn gezond is voor fysieke en mentale gezondheid. Door als gemeente te investeren hierin kan op termijn de druk op de zorg verminderd worden.”

“Laat ons mooie gebied niet vollopen zoals de Randstad!”

6. REACTIEVE PARTICIPATIE

Inloopbijeenkomsten

Omgevingsvisie Steenwijkerland

In gesprek met bewoners op twee locaties

Op 10 mei 2025 waren er twee inloopmomenten om bewoners te informeren over de Omgevingsvisie en hun reacties op de eerste plannen op te halen. In de ochtend was dit mogelijk in De Wanne in Wanneperveen en in de middag in Hoogthij in Steenwijkerwold.

In totaal bezochten circa 80 bewoners de bijeenkomsten. Zij gingen in gesprek over of reageerde op de kaders, het proces en de eerste richting per deelgebied.

Betrokken en kritische bijdragen

De reacties tijdens de inloopbijeenkomst laten zien hoe bewoners de gepresenteerde plannen beoordelen: met waardering, maar ook met scherpe kanttekeningen.

- Bewoners denken en reageren vanuit hun eigen leefomgeving en praktijk. Ze herkennen veel van wat er staat, maar missen soms de aansluiting op hun dagelijkse realiteit.
- Er is waardering voor ambities, maar ook twijfel over haalbaarheid en tempo.
- Naast zorgen worden ook aanvullingen aangedragen: kansen voor herstel, vergroening, ontmoeting en lokale bedrijvigheid.
- De belangrijkste boodschap: sluit aan op wat lokaal leeft. Geen standaardoplossingen van bovenaf, maar beleid dat aansluit bij de lokale realiteit.

Wat viel op per deelgebied?

De polders rondom Scheerwolde - Trotse bewoners voelen zich onvoldoende gehoord

De plannen sluiten volgens aanwezigen onvoldoende aan op wat er al leeft. Ze missen erkenning van bestaande bewonersinitiatieven en vinden dat natuur en landbouw als tegenstelling worden neergezet, terwijl juist de combinatie gewaardeerd wordt. Tegelijkertijd nemen de zorgen over gezondheid, bestrijdingsmiddelen en leefbaarheid toe.

't Hoge Land - Landschap behouden, veiligheid verbeteren

De gepresenteerde plannen worden als te algemeen ervaren. Aanwezigen vragen om specifieke, kleinschalige ingrepen: behoud van houtwallen, betere verkeersveiligheid en rust in de natuur. Ze willen geen grootschalige ontwikkeling, maar maatwerk dat aansluit bij de schaal van het landschap.

Vestingstad Steenwijk - Sterke kwaliteiten, onbenut potentieel

Aanwezige bewoners herkennen de kracht van Steenwijk, maar vinden dat de plannen deze nog onvoldoende benutten. Er zijn vragen op de forse woningbouwambitie, die als te eenzijdig en onvoldoende onderbouwd wordt ervaren. Men mist aandacht voor vergroening, fietsveiligheid en voorzieningen zoals mbo/hbo-onderwijs.

Op de grens van 't oude en nieuwe land - Wens om om behoud

Aanwezigen herkennen zich in de uitgangspunten, zoals het belang van groen en leefbaarheid, maar maken zich zorgen over de praktijk. Ze zijn bang dat voorzieningen verdwijnen en dat nieuwbouw te weinig rekening houdt met bestaande kwaliteiten zoals houtwallen of het dorpskarakter.

De Beekdalen - Een gebied met ruimte voor herstel

Men ziet hier meer mogelijkheden dan wat er nu is gepresenteerd. Met name voor ecologisch herstel, innovatieve bedrijvigheid en verdichting op logische plekken. De keuze voor uitbreiding op, volgens hen, kwetsbare locaties roept vragen en weerstand op.

De groene schatkamer - Waardeer de rust, bewaak het toerisme

Aanwezige bewoners zijn positief over de aandacht voor natuur en rust, maar vinden dat de plannen te weinig ingaan op toerisme. Ze pleiten voor duidelijke keuzes: hoe wordt toerisme gestuurd, hoe blijft het gebied leefbaar en hoe wordt biodiversiteit beschermd?

Slagenlandschap zonder veen - Onbekend gebied met potentie voor wonen en zorg

De plannen roepen vragen op onder aanwezigen doordat het gebied en de naam niet altijd herkenbaar zijn. Maar er komen ook suggesties: behoud karakteristieke gebouwen, geef ruimte aan nieuwe woonvormen en zorg voor sociale samenhang.

Inloopbijeenkomsten

Stadsvisie Steenwijk

In gesprek met bewoners op twee locaties

Voor de Stadsvisie Steenwijk zijn in het voorjaar van 2025 twee bijeenkomsten georganiseerd. Op 7 april hadden ketenpartners de mogelijkheid om tijdens een bijeenkomst in het gemeentehuis te reageren. Zij dachten mee vanuit hun expertise en samenwerking in de stad.

Op 6 mei vond een openbare inloopbijeenkomst plaats voor bewoners, wijkverenigingen en lokale ondernemers in de Grote Kerk. Beide sessies waren opgezet rond zeven thema's en acht focusgebieden.

Deelnemers konden reageren op plannen, uitgangspunten en ontwikkelrichtingen, en gaven aanvullingen, zorgen en suggesties mee. De opgehaalde input en de rode draad die hier uit voort is gekomen is hiernaast samengebracht per thema en focusgebied.

Algemene reactie

Zowel ketenpartners als bewoners delen de wens om te bouwen aan een toekomstbestendige stad, maar wijzen ook op risico's van tempo, top-down keuzes en verlies van identiteit. Het gesprek laat zien dat draagvlak en kwaliteit samengaan wanneer plannen aansluiten op wat er leeft. De kunst wordt: ruimte maken voor verandering, zonder het karakter te verliezen dat Steenwijk bijzonder maakt.

Wat viel op per thema?

Wonen - Belang wordt erkend, maar oproep tot realisme

- Bewoners en partners erkennen dat wonen een belangrijk thema is, maar plaatsen vraagtekens bij het bouwvolume. De ambitie van 1500 woningen roept vragen op: voor wie bouwen we, en is dit realistisch? Er is veel aandacht voor seniorenwoningen, knarrenhofjes en collectieve woonvormen. Partners pleiten voor diverse typologieën en betaalbaarheid (<€1500 p/m).

Mobiliteit - Verkeersveiligheid en bereikbaarheid centraal

- Beide groepen zien mobiliteit niet alleen als functionele opgave, maar ook als vraagstuk van toegankelijkheid en veiligheid. Er klinkt steun voor voetgangers- en fietsvriendelijkheid, maar ook zorgen over racebanen, verkeersdruk en onduidelijke routes. Oplossingen als fietstunnels, autoluwe zones en beter OV worden aangedragen.

Groene stad - Belang wordt breed gedeeld

- Hoewel bewoners op 6 mei minder input gaven op dit thema, bleek uit de sessie op 7 april dat vergroening, biodiversiteit en natuurinclusief bouwen breed worden gesteund. De Kamp werd daarbij vaak genoemd als landschappelijk waardevol gebied dat behouden moet blijven.

Kunst, cultuur, erfgoed & toerisme - Behoud en spreiding

- Erfgoed vormt volgens bewoners en partners een stevig uitgangspunt voor de toekomst waar op moet worden ingezet. Spreiding van toerisme en bescherming van historische plekken als De Kamp zijn daarbij belangrijk.

Energietransitie - Inpassing en bewust omgaan met ruimte

- Partners waarschuwen voor druk op het net en pleiten voor zorgvuldige inpassing van energieopwekking. Bewoners willen zonnepanelen op daken, niet in het landschap.

Water en bodem - Weinig reactie

- Water en bodem kregen weinig aandacht, met enkele suggesties rond afwatering en verstening.

Economie - Ruimte voor kleinschaligheid en maatschappelijke waarde

- Bewoners willen geen grootschalige terreinen, maar kleinschalige bedrijvigheid en hergebruik van bestaande ruimte. Partners zien kansen in een duurzame, groene economie voor Steenwijk.

Sociale basis & gezondheid - Zorg voor voorzieningen en ontmoeting

- Er is brede aandacht voor ontmoetingsplekken en toegankelijke zorg. Zorgen gaan over huisartsentekort en het ontbreken van buurtvoorzieningen. Partners onderstrepen het belang van samenwerking en een sterke sociale infrastructuur.

Inloopbijeenkomsten

Stadsvisie SteenWijk

De Kamp – *Symbol van behoud*

- Zowel ketenpartners als bewoners zijn duidelijk: De Kamp is van grote waarde en moet vrij blijven van bebouwing. Argumenten variëren van erfgoed, landschap en ecologie tot identiteit en recreatie. Er worden alternatieve voorstellen gedaan (zoals lage bebouwing op het laagste deel) en soms is er ook begrip. De dominante lijn is behoud van openheid maar ook ‘alleen als het echt moet’.

Binnenstad & vesting – *Aantrekkelijkheid en balans*

- Bewoners vragen om vergroening, steun voor kleine ondernemers en behoud van historische panden. Partners wijzen op de noodzaak van profilering, betere voorzieningen en herinrichting van publieke ruimte. Autoluw maken wordt gesteund, mits rekening wordt gehouden met bereikbaarheid en diversiteit van gebruikers.

Spoorzone – *Functioneel en oplossingsgericht*

- De komst van tunnels voor voetgangers en fietsers wordt positief ontvangen. Er is oog voor OV, mobiliteit voor kwetsbare groepen en veiligheid. De Spoorzone wordt gezien als een kansrijke zone, mits goed verbonden met de stad.

Woldmeenthe Noord – *Kansen, maar zorgen over druk*

- Bewoners waarderen het groene karakter, maar uiten zorgen over overlast, ontsluiting, fastfood-keten in combinatie met sportvelden en parkeerdruk. Partners zien potentie in recreatie en sport, mits ruimtelijk zorgvuldig ingepast.

Oostermeeenthe Zuid – *Praktische behoeften*

- Er wordt constructief meegedacht over voorzieningen, parkeerdruk en nieuwe woonvormen zoals seniorenwoningen. Bewoners zien hier ruimte voor verdichting, maar vragen wel om maatwerk en kwaliteit.

Tuk Noord – *Beperkte input, duidelijke voorkeuren*

- Wens voor woningbouw boven bedrijven wordt uitgesproken. Extra supermarkt roept verdeeldheid op. Bereikbaarheid en leefbaarheid zijn kernwoorden.

Tuk bedrijventerrein – *Wonen boven werken*

- Bewoners geven aan dat woningbouw de sociale samenhang versterkt. Bedrijven worden als potentieel storend ervaren. Partners vragen om heldere afwegingen.

Tuk West – *Geen reactie*

Op dit focusgebied is geen input opgehaald. Wat kan betekenen dat het prima is zo of dat aanwezigen zich niet betrokken voelen tot dit gebied.

7.REFLECTIE

7. REFLECTIE

In dit hoofdstuk wordt kort gereflecteerd op het participatieproces zelf: wat werkte, wat riep weerstand op, en wat kunnen we daaruit leren voor het vervolg.

Vertrouwen is er, maar broos

De gemeente werd niet overal met open armen ontvangen. Er leeft scepsis: 'Wordt er echt geluisterd?' Toch zagen we ook hoe bewoners de gesprekken waarderen – als ze merken dat hun verhaal ertoe doet. Gehoord worden is ook belangrijk. Participatie draagt hier aan bij, mits geloofwaardig en transparant.

Bubbels werden doorgeprikt

Juist het samenbrengen van verschillende perspectieven bleek waardevol. Door het proces ontdekten bewoners dat hun opvatting niet de enige is – en dat het gesprek met 'de ander' inzichten biedt. Zo ontstond er meer wederzijds begrip dan vooraf gedacht.

Lokale kennis is goud waard

Overal kwamen we mensen tegen die hun omgeving door en door kennen. Die weten waar het grondwater omhoog komt, welke routes scholieren fietsen en wat er tien jaar geleden speelde. Deze kennis verdient een plek in de keuzes die worden gemaakt.

Behoefte aan richting én ruimte

Er is begrip voor de opgaven, maar ook een sterke wens dat de gemeente duidelijk koers kiest – zónder in te grijpen op een manier die de eigenheid van plekken aantast. Sturing is nodig, maar niet van bovenaf. Richting geven en ruimte laten – dat is het evenwicht waar Steenwijkerland om vraagt.

